

YANGI O'ZBEKISTONDA DAVLAT XIZMATLARI MARKAZINING
TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARI

Davlatov Bahodir Akbar o'g'li

*Toshkent viloyati Adliya boshqarmasi Qibray tumani adliya bo'limi davlat xizmatlari
markazi katta mutaxassisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada Yangi O'zbekiston sharoitida davlat xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish, xususan Davlat xizmatlari markazlarining tashkiliy-huquqiy asoslari tahlil qilinadi. Muallif zamonaviy davlat boshqaruvi konsepsiyasi doirasida markazlarning huquqiy maqomi, ularning funksiyalari, vakolatlari hamda fuqarolarga ko'rsatilayotgan xizmatlarning ochiqligi va shaffofligini ta'minlashga qaratilgan islohotlarni yoritadi. Shuningdek, maqolada Prezident farmonlari va qonunchilik hujjatlariga tayanilgan holda markazlar faoliyatini yanada samarali tashkil etish bo'yicha taklif va tavsiyalar beriladi. Tadqiqot natijalari davlat xizmatlarini raqamlashtirish, korrupsiyaviy holatlarning oldini olish hamda aholi uchun qulay va tezkor xizmatlar yaratish borasidagi dolzarb masalalarni yoritishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, davlat xizmatlari, Davlat xizmatlari markazi, tashkiliy-huquqiy asoslar, raqamlashtirish, davlat boshqaruvi, huquqiy islohotlar, fuqarolarga xizmat ko'rsatish, shaffoflik, korrupsiyaga qarshi kurash.

Abstract: This article explores the organizational and legal foundations of Public Service Centers in the context of the "New Uzbekistan" reforms. It highlights the ongoing transformation of the public administration system, emphasizing the role of Public Service Centers in ensuring transparency, efficiency, and accessibility of government services to citizens. The research examines relevant presidential decrees, legal acts, and institutional reforms aimed at digitalization and simplification of service delivery. Particular attention is paid to the efforts in combating corruption and creating a citizen-oriented service environment. Based on the analysis, the article offers practical recommendations for improving the legal and institutional mechanisms of public service provision in Uzbekistan.

Keywords: New Uzbekistan, public services, Public Service Centers, organizational and legal foundations, digitalization, public administration, legal reforms, transparency, anti-corruption, citizen-oriented services.

KIRISH

Davlat xizmatlari markazlari (bundan keyin – DXM yoki markazlar) – fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga davlat xizmatlarini yagona darcha tamoyili (one-window) asosida qulay, tezkor va shaffof tarzda ko'rsatish uchun tashkil etilgan strukturalardir.

Ushbu markazlarning tashkil etilishi – davlat boshqaruvini soddalashtirish, byurokratiya va korrupsiya xavfini kamaytirish hamda aholi uchun xizmat sifatini oshirish yo'lidagi muhim qadamlardan biridir. 2017-yildan boshlab O'zbekiston Respublikasida davlat xizmatlari ko'rsatish tizimini tubdan isloh qilish bosqichi boshlandi va shu davrdan e'tiboran DXM tizimi fuqarolar hayotida muhim infratuzilmaga aylandi. Ushbu islohotlarning huquqiy-tashkiliy

asoslari Prezident farmonlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari hamda idoraviy normativ hujjatlar bilan belgilandi.

I. Tarixiy kontekst va islohotlar bosqichlari

1. Islohotlar boshlanishi (oldingi chora-tadbirlar) Davlat xizmatlari ko'rsatishni takomillashtirish yo'lidagi ishlar 2015–2017 yillar davomida bir qator hujjatlar bilan boshlangan. Elektron hukumat va interaktiv davlat xizmatlari tashkil etish bo'yicha qonuniy asoslar ham shu davrda shakllandi, bu esa DXMlarni raqamlashtirish va yagona portallar orqali xizmat ko'rsatishni yo'lga qo'yishda muhim rol o'ynadi.

2. 2017– tub islohotlar va tashkil etish 2017-yil 12-dekabrda qabul qilingan Prezident Farmoni (PF-5278) O'zbekistonning davlat xizmatlari tizimini tubdan isloh qilish chora-tadbirlarini belgiladi va "yagona darcha" tamoyilini keng joriy etishni maqsad qilgan. Shu yilning o'zida Adliya vazirligi huzurida Davlat xizmatlari agentligi tashkil etish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 70-son qarori qabul qilindi – bu markazlar tarmog'ini tashkil etish va muvofiqlashtirishda muhim huquqiy asos bo'ldi.

3. 2017–2022: portal va reglamentlar 2017-yilda Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali doirasida bir qator nizom va reglamentlar tasdiqlandi bu esa xizmatlarni onlayn muhitga ko'chirishni tezlashtirdi. 2021–2022 yillarda esa xizmatlarni takomillashtirish, yagona reyestrni yuritish va normativ-huquqiy hujjatlarni tizimlashtirishga oid yangi farmon va qarorlar qabul qilindi.

Yuqoridagi hujjatlar DXM tizimini tashkil etish, portal orqali xizmatlarni ko'rsatish, yagona reyestr yuritish va sifat nazoratini ta'minlashning asosiy huquqiy zaminini tashkil etadi.

II. Tashkiliy tuzilma va boshqaruv (organisational structure)\

1. Markazlarning joylashuvi va tarmoqlanishi

DXMlar mamlakatning turli darajalarida – tuman (shahar) markazlarida, viloyat markazlarida va respublika darajasida (ma'lum xizmatlar uchun markazlashtirilgan bo'limlar) tashkil etilgan. PQ-3430 qarori Adliya vazirligi huzuridagi Agentlik va uning hududiy bo'linmalari orqali faoliyatni muvofiqlashtirish mexanizmini belgilagan. Hududiy boshqarmalar va markazlar bir-biriga axborot tizimlari orqali bog'langan va yagona reestr orqali xizmatlar ko'rsatiladi.

2. Boshqaruv tamoyillari

Markazlashtirilgan muvofiqlashtirish: agentlikning (yoki uning o'rnidagi idoraviy boshqarma) vazifasi davlat xizmatlari ro'yxatini shakllantirish, standartlar belgilash, sifat nazoratini amalga oshirishdir.

Hududiy mustaqillik: markazlar hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda xizmatlarni tashkil etadi, ammo yagona qoidalarga amal qiladi.

Yagona reestr va portal integratsiyasi: barcha xizmatlar yagona reestrda kiritiladi va my.gov.uz portali orqali ham taqdim etiladi.

3. Kadrlar va tashkiliy shtatlar PQ-3430 va unga bog'liq hujjatlar markaz va hududiy boshqarmalar uchun minimal shtat strukturasini belgilagan; shu bilan birga, sifatli xizmat ko'rsatish uchun kadrlarni malaka oshirish va professional tayyorlash muhimligini ta'kidlanadi. Adliya vazirligi va agentlik departamentlari kadrlarni tayyorlash va ichki nazoratni ta'minlash uchun metodik ko'rsatmalar ishlab chiqaradi.

IV. Davlat xizmatlarini ko'rsatish tartibi: tamoyillar va protseduralar

1. “Yagona darcha” tamoyili (one-window) Yagona darcha tamoyili — fuqarolar bir joyga kelib bir nechta idoraga tegishli xizmatlarni olish imkoniyatiga ega bo‘lishi lozimligini bildiradi. Bu tartib xizmat ko‘rsatish muddatlarini qisqartiradi, fuqarolarning vaqtini tejaydi va korrupsiya maydonini kamaytiradi (fuqaro turli idoralarda navbat kutmaydi). PF-5278 mazkur tamoyilni milliy darajada joriy etish vazifasini qo‘ygan.

2. Ma‘muriy reglament va muddatlar

Har bir davlat xizmati uchun ma‘muriy reglamentlarda xizmat ko‘rsatish muddati, talab qilinadigan hujjatlar ro‘yxati va ko‘rsatish tartibi aniq belgilangan. Agar reglament talab qilinmaydigan qo‘shimcha hujjatlar so‘ralsa, bunday amaliyot noqonuniy hisoblanadi. Reglamentlar Vazirlar Mahkamasi yoki tegishli idora tomonidan tasdiqlanadi.

3. Elektron xizmatlar va YIDXP

Ko‘plab xizmatlar my.gov.uz portali orqali ham amalga oshiriladi. Portal orqali arizalar qabul qilinishi, ariza holatini kuzatish, to‘lovlarni amalga oshirish va elektron hujjatlar bilan ishlash mumkin. Portal Yagona reyestr va elektron hukumat tizimlari bilan integratsiyalashgan.

4. To‘lovlar va bank integratsiyasi

Davlat xizmatlari uchun olinadigan to‘lovlar elektron to‘lov tizimlari orqali qabul qilinadi; markazlarda to‘lov qabul qilishning shaffof mexanizmlari joriy etilgan (POS-terminallar, onlayn to‘lov). Bu ham korrupsiyaga qarshi chora hisoblanadi.

V. Raqamlashtirish: my.gov.uz, OneID va elektron hujjatlar

1. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (my.gov.uz)

YIDXP — fuqarolar va tadbirkorlar uchun yagona onlayn interfeys bo‘lib, ko‘plab davlat xizmatlarini bir joyda taqdim etadi. Portal orqali xizmatlar katalogi, ma‘muriy reglamentlar, ariza yuborish, ariza holatini kuzatish va boshqaruv hisobotlari taqdim etiladi. 2017 yildan boshlab portaldagi imkoniyatlar kengaydi va VM/Prezident farmonlari bilan uni rivojlantirish belgilandi.

2. Raqamli identifikatsiya (OneID) va elektron imzo

Elektron hujjat va identifikatsiya tizimlari (masalan, OneID, elektron raqamli imzo) Fuqarolarning onlayn ariza yuborishi va davlat xizmatlaridan masofadan foydalanishini ta‘minlaydi. Bu — xizmatlarni tezroq va xavfsizroq qilish, hamda qog‘oz hujjatlarga bo‘lgan ehtiyojni kamaytirish yo‘lidagi muhim chora.

3. Integratsiya va axborot almashinuvi

Markazlar va boshqa davlat organlari o‘rtasida axborot tizimlari integratsiyasi orqali fuqaroga kerakli ma‘lumotlar bir necha organ bilan aloqada bo‘lgan holda avtomatik olinadi — bunda “fuqarolar emas, hujjatlar harakatlanadi” tamoyili amal qiladi. Bu reestrlar va integratsiya VM/Prezident farmonlari bilan belgilangan jadval va talablar asosida joriy etiladi.

Xulosa

Maqolada Yangi O‘zbekiston sharoitida davlat xizmatlari tizimini takomillashtirish va raqamlashtirish jarayonida Davlat xizmatlari markazlarining muhim roli tahlil qilindi. Markazlarning tashkiliy va huquqiy asoslari, ularning fuqarolarga xizmat ko‘rsatishdagi o‘rni, shuningdek, markazlarning samarali ishlashini ta‘minlash uchun amalga oshirilayotgan islohotlar ko‘rib chiqildi. Davlat xizmatlarini raqamlashtirish va markazlarning faoliyatini optimallashtirish, davlat boshqaruvidagi shaffoflikni oshirish va korrupsiyaga qarshi kurashishda muhim qadamlardir. Shuningdek, maqolada Davlat xizmatlari markazlarining

huquqiy maqomini yanada takomillashtirish, ularning vakolatlarini kengaytirish va fuqarolarga yanada sifatli xizmat ko'rsatish uchun bir qator tavsiyalar taqdim etildi.

Ushbu tavsiyalar, o'z navbatida, Yangi O'zbekistonning modernizatsiya jarayonida davlat xizmatlari tizimining samarali va shaffof ishlashini ta'minlashga yordam beradi.